

A társfegyveres testületek együttműködése a ruházati szolgálatban*

Újvári Mihály alezredes

A társfegyveres testületek együttműködésének kérdése nagyon aktuális téma napjainkban. Vezetőink látva a kibontakozás lehetőségét, az együttműködés várható előnyeit először HB határozattal (9/326/1981.), majd az érintett tárcák vezetőinek együttes utasításával szabályozták az együttműködés célját, irányát, területeit és végrehajtásának rendjét. A felsőszintű szabályozások nyomán megpezsdült ez a terület és egyre inkább érezhetőek az együttműködés eredményei és hatásuk az érintett állományra.

Az együttműködést és szabályozásának megszületését elsősorban az indokolta, hogy a fegyveres erők és testületek fejlesztéséhez és fenntartásához szükséges anyagi és pénzeszközök tervezése és felhasználása minél hatékonyabbá válhasson. lehetőség nyílik a párhuzamosságok kiszűrésére, egymás szolgáltatásainak igénybevételére, az ipar felé történő egységes fellépésre, a gyártási volumenek optimálisabb kialakítására és más lényeges szempontok figyelembevételére.

A végrehajtás rendjére vonatkozó előírások az érintett tárcák vezetői részéről - a korábbiakkal szemben - most már kötelességként határozzák meg minden fegyveres testületnél az együttműködést. Ennek az alapja az a felismerés, hogy az együttműködésnek nem csupán eszmei alapja, hanem konkrét megtakarításban jelentkező eredményei vannak, lehetnek, melyeket anyagban, pénzben egyaránt ki lehet fejteni.

Az együttműködésnek már korábban kialakultak hagyományos területei, amelyek szinte automatikusan működnek. Ilyenek:

- BM részére tisztképzés a katonai főiskolákon és a ZMKA különböző tagozatain;
- tudományos kutatási eredmények kölcsönös hasznosítása;
- bizonyos körben a fejlesztési tevékenység összehangolása terén;
- egyes szakágaknál a javítások, anyagbeszerzés, minőség védelem területén;
- lakásépítés, szociális intézmények működtetése vonatkozásában;
- egészségügyi ellátás területén;
- kulturális téren, például helyőrségi fegyveres erők klubja stb. területén, hogy csak néhány fontosabb területet érintsek.

Tehát az együttműködésnek már van alapja, kialakult gyakorlata. Az eddigi helyzetet mégis az jellemezte, hogy a közös munka spontánul, egyes esetekben csak helyi szinten valósult meg.

*Pályázati felhívásra beküldött tanulmány.

Az utóbbi időben nagy erőfeszítések történtek azért, hogy – elsősorban az anyagi-technikai ágazatokban – szervezett, összehangolt, szerződésekből szabályozott, kölcsönös előnyökön és gazdaságosságon alapuló együttműködés alakuljon ki.

Együttműködés a ruházati szolgálatban

Az MN ruházati szolgálatának együttműködése a többi fegyveres testülettel úgy vélem, példaként szolgálhat más területek felé is. Váználni szeretném, hogy a hetvenes évek második felétől kezdődő együttműködés hogyan vált egyre tudatosabbá, szervezettebbé, szabályozott rendszerré, amelyben a vállalt feladatok, kötelezettségek – érdekeltégi alapon – valósulnak meg.

Erre utal dr. Lapos Mihály vezérőrnagy MNHF I. helyettes felszólalásából vett idézet is, melyet a társfegyveres erők és testületek htp. és anyagi vezetőinek második országos értekezletén mondott:

„Az tény, hogy korszerű ruházati rendszerünk, valamint a textiltisztítás és javító szolgáltatás – ugyancsak segítette közös munkánkat. Itt olyan szoros és gyümölcsöző együttműködés alakult ki, amely más területre is példaként szolgálhat.”

A ruházati együttműködés már a bevezetőben említett szabályozások kiadása előtt is élt és létezett. Ezt bizonyítja, hogy a Vám- és Pénzügyőrséggel már 1978 óta van szerződéses kapcsolatunk.

Gercsák Imre pénzügyőr ezredes a Vám- és Pénzügyőrség Országos parancsnokának helyettese így értékelte az együttműködést:

„A ruházati ellátás az egyik legrégebbi együttműködési területünk. A testület tagjai részére az MN Ruházati Ellátó Központ és MN RSZÜ által üzemeltetett Katonai Ruházati Boltok állnak rendelkezésre, ahol normalizált egyenruházati, valamint választéki cikkeket vásárolhatnak. Az árak megrendeléséről, minőségi átvételéről, tárolásáról az MN REK gondoskodik. Ez az együttműködés nagymértékben hasznos számunkra.”

Az együttműködést később kiterjesztettük a BM Határőrség, majd a Kormányőrség ellátására is. Inkurrencia értékesítés és selejt anyag hasznosítás szempontjából lényeges partner a BV Országos parancsnokság is, mivel az elhasználódott anyagok további felhasználása az elitéltek körében biztosított és népgazdasági szempontból is hasznos.

Az együttműködés előnyeiről

Az együttműködésnek több előnye van, amely a következőkben foglalható össze:

1. Egységes a gyártott termékek köre, a felhasznált alapanyagok összetétele és minősége.
2. Nagyobb volumenű a gyártás, amely kedvezőbb szerződéskötési feltételeket és árakat jelent számunkra.
3. Koordinálható a gyártó partnerek termelése és annak ütemezése.
4. A gyártók a fegyveres testületek nem tudják egymással szembeállítani sem a termelés, sem az árak vonatkozásában.
5. A kis tételekben rendelt cikkek gyártása is gazdaságosabbá válik.
6. Kisebb a forgalmazott cikkek raktározási igénye az azonos cikkek párhuzamos gyártásának és raktározásának megszűnése miatt.
7. A kiskereskedelmi forgalom egy helyőrségben, egy fegyveres testületi boltra szűkíthető.

8. A polgári kereskedelmi szervezetek kiiktathatók az ellátásból.

9. Az MN REK a szerződő felektől forgalmi jutalékot kap, melyet a személyi állomány elismerésére, fejlesztésére és az életkörülmények javítására használhat fel.

A korábbi évekhez képest a leglényegesebb előrelépés a 9. pontban vázolt érdekeltségi rendszer életrehívása volt, amely döntően hatott a továbbfejlődésre. Korábban a térítési díjak befolytak az MN költségvetésébe, csak a munka csapódott le az intézeteknél és ez kedvezőtlenül hatott a dolgozók hangulatára és a szolgáltatások színvonalára is.

1982 óta bevezetett rendszer lényege, hogy a szerződő felek 1,5-10%-os forgalmi jutalékából befolyó évi több milliós költségterítésből a fejlesztésre, életkörülmény javítására, bérekre, jutalékokra, jutalmazásra és központi befizetésekre jelentős keret képződik. (Az 1985. évi adatokat az 1. sz. melléklet érzékelteti.) A fegyveres testületek évi össz forgalma azonban így is csak 10%-a az MN REK éves forgalmának.

A 10% - jól szervezett munkát feltételezve - különösebben nagy megterhelést nem jelent az állománynak, mivel úgy ütemezhető, hogy a forgalmi csúcsoktól eltérő időpontokban akciókat szervezünk az érintett területek részére. Ilyen pld. a MALÉV részére a repülőtéren mozgóboltot üzemeltetünk évente két alkalommal vagy a Vám- és Pénzügyőr állomány felsőruházati megrendelésének méretvétele évente egy időszakban történik. A megrendelőkhöz a kész egyenruha csomagküldő szolgáltatással jut el. Így a vásárló csak egyszer kell, hogy megjelenjen a boltban.

Az ellátás és a szolgáltatások színvonala minden fegyveres testületnél gyakorlatilag megegyezik. A kiskereskedelmi forgalmazást az sem zavarja, hogy a készpénzes, utalványos, csekkfüzetes fizetési mód együtt jelentkezik és kialakult a bizományos értékesítés gyakorlata is a nyugállományba vonultak egyenruházatának ismételt hasznosítására.

Az együttműködés új, de leginkább hasznos területei közé tartozik a BM Határőrséggel és Kormányőrséggel való új kapcsolati rendszer. Az egységes gyártás, minőség, forma, a tárolóter és készletezési megtakarítások itt jelentkeznek leginkább. A cikkek - néhány speciális színű terméktől eltekintve - azonosak, vagy folyamatosan egységesítésre kerülnek. Így lényegében külön készletek nélkül lehet az ellátást szervezni úgy a tiszti, vízthelyettesi állomány, mint a sorállomány részére a kerületek felé. Előnye van ennek a gyártási háttér megszervezése, a minőségvédelem érvényesülése, az ártevékenység területén is.

Az együttműködés a szakmai fejlődésre is ösztönzőleg hat. Az új MALÉV egyenruhák kifejlesztésénél például hazai tervezésű és a Pierre Cardin cég által tervezett modellek versenyztetésére került sor az előkészítés során. Elősegítette ez a divatirányzatok, szerkesztési módok, gyártási eljárások, alapanyagok szélesebb körű megismerését, melyeket más területen - például a női egyenruházat fejlesztésénél - hasznosítani lehetett.

Jó hatással volt az együttműködés egymás feladatainak, munkájának megismerésére, megbecsülésére vonatkozólag is.

Nagyon jelentősnek ítéljük meg a helyőrségi szintű fegyveres testületi boltok létrehozásának első ütemét. Győzött a BM szervezésében létesült az első - fegyveres testületeket ellátó - kiskereskedelmi egység, melyhez katonai, határőr, vám- és pénzügyőr ruházattal mi is csatlakoztunk. A forgalmazásért térítést fizetünk. A szolnoki katonai ruházati boltban 1986. július 1-től viszont a rendőr és tűzoltó állomány részére mi bizto-

sítjuk a ruházati cikkeket külön megállapodás szerint. Várható, hogy a helyőrségi fegyveres testületi boltok köre a következő években tovább fejlődni.

A rendszer életbeléptetése és működtetése jó értelemben vett „menedzser” típusú vezetést tételez fel. Az MN ellátásának elsődlegessége mellett ösztönöz magasabb célok és teljesítmények elérésére is. Erre utal a rendszer továbbfejlesztése és olyan vállalatok ellátása is, mint a MALÉV, vagy újabban a MÉM Repülőgépes Szolgálat. Ennek a „házasság”-nak az oka egyrészt bizonyos közös feladatban, másrészt pedig a gazdaságosságban jelölhető meg.

Külön érdemes szólni a MILTEX keretében megvalósuló együttműködésről is.

A MILTEX kutatás-fejlesztési társaság, a ruházati és bőripari területen a fejlesztő intézeteket, a fegyveres testületeket és a gyártó vállalatokat egyesíti közös fejlesztési, kutatási területen az egységes alapanyag és formafejlesztés érdekében a korábbiakban vázolt célok irányában és előnyök elérése érdekében.

A Fegyveres Erők és Testületek közül a Honvédelmi Minisztérium, a Belügyminisztérium, az IM Büntetésvégrehajtás, a PM Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága és a Munkásőrség Országos Parancsnoksága vesz részt a MILTEX munkájában.

A társaság gesztori teendőit a Textilipari Kutató Intézet (a mai INNOVATEXT) végzi, mivel az eredetileg tervezett gesztor, az MN Ruházati Szolgáltatfőnökség jogi felhatalmazás hiánya miatt azt nem vállalhatta.

A gesztor mellett az MN RSZF-ség a társaság legfőbb lendítő ereje, tevékenysége meghatározó az együttműködés eredményessége szempontjából.

A legfontosabb együttműködő partnernek a HM és BM tekinthető, mivel saját fejlesztő és átvevő apparátussal csak ketten rendelkeznek, így a többi fegyveres testület a fejlesztés során nagyrészt hozzájuk orientálódnak.

Néhány év elteltével felmerül a kérdés, hogyan, milyen eredménnyel működik a MILTEXT társaság?

Ha őszintén akarunk felelni, akkor azt kell válaszolnunk – vegyesen. Egyes területeken vannak eredmények, másutt viszont komoly ellentmondások jelentkeztek a közös munka során.

Elkészültek és folyamatosan – az alárendeltek részére – kiadásra kerültek a hosszú és rövidtávú fejlesztési tervek, vannak biztató jelek a gyártmány és gyártástechnológia koordinálása terén is.

Éves szinten – az MN REK áruforgalmi osztály szervezésében – egyeztetésre kerülnek a fegyveres erők és testületek és a fontosabb szállítók között a megrendelések és azok gyártási ütemezése. Megoldott és folyamatos a segítségnyújtás a minőségellenőrzés területén (legjellemzőbb, hogy az MN REK átvevői térítésmentesen végzik a Munkásőrség részére a minőségi átvételt).

A MILTEXT keretében mérnökszolgálati megbízás alapján került sor több alapanyag fejlesztésére és a gyártástechnológia kifejlesztésére, beüzemelésére, a minőségi előírások és követelmények meghatározására, egyes termékek közös minőségi átvételére.

Az elért eredmények mellett egyes fejlesztési elgondolások megvalósítása terén az együttműködés teljes hiánya mutatkozik. A BM a tervtől és a MILTEXT-től függetlenül külön fejlesztette ki női, különleges ruháit, majd a tervezett új rendőr ruházatot is.

Az MN visszatért a posztóköpeny viselésére, pontosan abban az időben, amikor az kivonásra került a rendőrség ellátási köréből, külön lett kifejlesztve a katonanők új egyenruházata is.

Nem javult az együttműködés a próbaviselések (csapatpróbák) területén sem. A minőségellenőrzési tapasztalatok és gyártási problémák okainak összegezése, elemzése sem rendszeresen folyik.

A gesztor és a vállalatok közötti kapcsolatból hiányzik a kellő érdekelttség. Szerencsésebb lenne ha a gesztor és a vállalatok között a megrendelő - termelő kapcsolat alakulhatna ki, mert ezzel a közvetlen érdekelttségi kapcsolat is kifejezésre jutna.

Összességében úgy ítéltethető meg, hogy az elért eredmények ellenére még sok a megoldatlan probléma az együttműködés területén. Ennek egyik oka a bekövetkezett gazdasági változásokban, másik tényezője az együttműködési készség hiányában és bizonyos presztizsfeltésben is megjelölhető.

A cikkemben vázolt együttműködési területek fontosak a munkánkban. Úgy ítéltethető meg, hogy összességében javult ez a tevékenység és a meglevő hibák mellett az eredmények vannak túl súlyban. További fejlődés azonban csak akkor várható, ha az együttműködés során a kölcsönös előnyök, de méginkább a megfelelő érdekelttség alapján tudjuk a közös tevékenységünket fejleszteni.

Szemléltető ábrák, táblázatok a folyóirat végén találhatóak.